

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTRA FINANSÓW, FUNDUSZY I POLITYKI REGIONALNEJ

Warszawa, dnia 7 września 2021 r.

Poz. 132

INTERPRETACJA OGÓLNA Nr PT6.8101.2.2021

MINISTRA FINANSÓW, FUNDUSZY I POLITYKI REGIONALNEJ

z dnia 2 września 2021 r.

Działając na podstawie art. 14a § 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa¹, w celu zapewnienia jednolitego stosowania przepisów prawa podatkowego przez organy podatkowe, wyjaśniam, co następuje.

1. Opis zagadnienia, w związku z którym jest dokonywana interpretacja przepisów prawa podatkowego.

Niniejsza interpretacja dotyczy określenia cech funduszy, które powinny być spełnione, aby mogło mieć zastosowanie zwolnienie od podatku od towarów i usług, uregulowane w art. 43 ust. 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług² (dalej: „ustawa o VAT”).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi³ (dalej: „u.f.i.”), fundusz inwestycyjny jest osobą prawną, której wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe.

Zgodnie z art. 3 ust. 4 u.f.i. fundusz inwestycyjny może prowadzić działalność jako fundusz inwestycyjny otwarty (art. 3 ust. 4 pkt 1 u.f.i.) albo alternatywny fundusz inwestycyjny: specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty albo fundusz inwestycyjny zamknięty (art. 3 ust. 4 pkt 2 u.f.i.). Ponadto, ustawa ta za alternatywny fundusz inwestycyjny, inny niż określony w art. 3 ust. 4 pkt 2, uznaje alternatywne spółki inwestycyjne (art. 8a ust. 1 u.f.i.).

Wskazany powyżej dychotomiczny podział funduszy inwestycyjnych na fundusze inwestycyjne otwarte oraz alternatywne fundusze inwestycyjne wynika z implementacji w u.f.i. regulacji prawa europejskiego z zakresu przedsiębiorstw wspólnego inwestowania. Prawodawca unijny wyodrębnił bowiem przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) regulowane przepisami dyrektywy 2009/65/WE⁴ (w Polsce wyłącznie otwarte fundusze inwestycyjne)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1325 ze zm.

² Dz. U. z 2021 r. poz. 685 ze zm.

³ Dz. U. z 2021 r. poz. 605.

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/65/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS)

oraz uznał wszystkie pozostałe przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania za alternatywne fundusze inwestycyjne (art. 4 ust. 1 lit. a dyrektywy 2011/61/UE⁵).

Funkcje zarządcze funduszy sprawuje towarzystwo funduszy inwestycyjnych (TFI). Jak stanowi art. 4 ust. 1 u.f.i., towarzystwo tworzy fundusz inwestycyjny, zarządza nim i reprezentuje fundusz w stosunkach z osobami trzecimi.

Celem zarządzania funduszem inwestycyjnym jest zatem pozyskiwanie środków od inwestorów w celu inwestowania zgodnie z określoną polityką inwestycyjną na rzecz osób, których środki zostały pozyskane.

W praktyce, zarządzaniem funduszem inwestycyjnym zajmuje się profesjonalny podmiot (towarzystwo funduszy inwestycyjnych (TFI) lub spółka zarządzająca - w przypadku funduszy zagranicznych albo gdy zarządzanie funduszem inwestycyjnym zostało przekazane tej spółce przez TFI), wykonujący szereg kompleksowych czynności na rzecz funduszu. Z tego tytułu podmiot ten pobiera wynagrodzenie za zarządzanie funduszem inwestycyjnym, najczęściej w formie tzw. opłaty za zarządzanie.

Zarządzanie funduszem inwestycyjnym stanowi złożony proces, na który oprócz czynności wykonywanych przez profesjonalny podmiot (TFI lub spółkę zarządzającą) mogą składać się również czynności wykonywane przez podwykonawców. Ma to miejsce w sytuacji zlecenia (powierzenia) przez TFI (spółkę zarządzającą) innym podmiotom wykonywania określonych czynności związanych z zarządzaniem funduszem. Takie zlecenie wynika zazwyczaj ze struktury organizacyjnej, stosowanego przez TFI (spółkę zarządzającą) modelu zarządzania, lub rozstrzygnięć biznesowych odnoszących się do działalności funduszu albo wymogów prawnych. W takim przypadku określone czynności są powierzane wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym.

Cechą charakterystyczną tych podmiotów jest, iż co do zasady podlegają one, zgodnie z przepisami prawa polskiego lub innego państwa członkowskiego UE, wymogowi uzyskania zezwolenia, podlegają pod nadzór branżowego regulatora oraz są one wskazane w prospekcie informacyjnym albo emisyjnym danego funduszu (z uwzględnieniem wyjątków przewidzianych np. w art. 45 u.f.i.).

W procesie zarządzania funduszem, określone rodzaje czynności mogą być zlecane (powierzone) również innym podmiotom, świadczącym usługi o charakterze technicznym i materialnym.

Model zarządzania funduszem inwestycyjnym może przybierać również formę, w której delegowanie zadań i czynności dokonywane jest do podmiotów z państw innych niż siedziba funduszu inwestycyjnego lub spółki zarządzającej, np. posiadają one swoją siedzibę poza granicami Polski, zaś w Polsce (oraz w innych krajach) funkcjonują podmioty obsługujące (świadczące usługi) na rzecz spółki zarządzającej. W praktyce takie podmioty przejmują ściśle określoną część zadań dot. zarządzania tymi funduszami lub zadań wspierających takie zarządzanie.

W związku z wątpliwościami interpretacyjnymi dotyczącymi zakresu stosowania zwolnienia od podatku przewidzianego w art. 43 ust 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy o VAT, uzasadnione jest wyjaśnienie w przypadku jakich funduszy, ma zastosowanie powyższe zwolnienie od podatku.

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/61/UE z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie zarządzających alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zmiany dyrektyw 2003/41/WE i 2009/65/WE oraz rozporządzeń (WE) nr 1060/2009 i (UE) nr 1095/2010.

2. Wyjaśnienie zakresu oraz sposobu stosowania interpretowanych przepisów prawa podatkowego do opisanego zagadnienia wraz z uzasadnieniem prawnym.

Zgodnie z art. 43 ust. 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy o VAT zwalnia się od podatku usługi zarządzania:

- a) funduszami inwestycyjnymi, alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi i zbiorczymi portfelami papierów wartościowych - w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi,
- b) portfelami inwestycyjnymi funduszy inwestycyjnych i alternatywnych funduszy inwestycyjnych, o których mowa w lit. a, lub ich częścią.

Ponadto, zgodnie z art. 43 ust. 15 ustawy o VAT, zwolnienia, o których m.in. mowa w ust. 1 pkt 12, nie mają zastosowania do czynności ściągania długów, w tym factoringu, usług doradztwa oraz usług w zakresie leasingu.

Przepisy art. 43 ust. 1 pkt 12 lit a) i b) ustawy o VAT implementują do krajowego porządku prawnego art. 135 ust. 1 lit. g) dyrektywy Rady 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej 2006/112/WE⁶ (dalej: „dyrektywa 2006/112/WE”). Zgodnie z tym przepisem, państwa członkowskie zwalniają od podatku zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi, określonymi przez państwa członkowskie.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem TSUE, zwolnienia przewidziane w art. 135 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2006/112/WE są autonomicznymi instytucjami prawa Unii, w związku z czym powinny być co do zasady interpretowane w sposób jednolity, pozwalający uniknąć rozbieżności w stosowaniu systemu podatku VAT w poszczególnych państwach członkowskich. W związku z tym państwa członkowskie nie są władne zmieniać treści owych zwolnień, co nie ma jednak miejsca, gdy ustawodawca powierzył im zdefiniowanie określonych terminów zwolnienia. Art. 135 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2006/112/WE przekazuje państwu członkowskiemu uprawnienie do zdefiniowania pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych”.⁷

Powyższe uprawnienie do zdefiniowania przyznane państwom członkowskim jest jednak ograniczone zakazem zmiany znaczenia terminów użytych przez samego prawodawcę Unii przy ustanawianiu zwolnienia. Państwo członkowskie nie może w szczególności wyróżnić spośród specjalnych funduszy inwestycyjnych tych, które korzystają ze zwolnienia, i tych, którym ono nie przysługuje, gdyż oznaczałoby to zaprzeczenie samej istocie pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych”. Omawiane przepisy pozwalają więc państwom członkowskim jedynie wskazać w prawie wewnętrznym fundusze odpowiadające pojęciu „specjalnych funduszy inwestycyjnych”.⁸ To uprawnienie państw członkowskich do określenia definicji musi być ponadto wykonywane z poszanowaniem celów dyrektywy oraz zasady neutralności podatkowej właściwej wspólnemu systemowi podatku VAT.

W tej kwestii należy zauważyć, że celem zwolnienia od opodatkowania transakcji związanych z zarządzaniem specjalnymi funduszami inwestycyjnymi jest między innymi ułatwienie inwestorom inwestowania w papiery wartościowe za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, bez ponoszenia kosztów podatku VAT i zapewnienie w ten sposób neutralności podatkowej wspólnego

⁶ Dyrektywa 2006/112/WE Rady z dnia 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz. Urz. UE L z 2006 r. nr 347/1.

⁷ Zob. np. wyrok w sprawie C-464/12 ATP PensionService, pkt 40 i powołane tam orzecznictwo.

⁸ Zob. np. wyrok w sprawie C-464/12 ATP PensionService, pkt 41 i powołane tam orzecznictwo.

systemu podatku VAT w kwestii wyboru między bezpośrednim inwestowaniem w papiery wartościowe, a inwestowaniem w nie za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania. W szczególności, w odniesieniu do zasady neutralności podatkowej, zasada ta sprzeciwia się temu, by podmioty gospodarcze, które dokonują takich samych czynności, były traktowane odmiennie w zakresie poboru podatku VAT.⁹

Jednocześnie, zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Trybunału, pojęcia użyte do określenia zwolnień, o których mowa w art. 135 ust. 1 dyrektywy VAT, należy interpretować w sposób ścisły, ponieważ zwolnienia te stanowią odstępstwa od ogólnej zasady, zgodnie z którą VAT jest pobierany od każdej usługi świadczonej odpłatnie przez podatnika. Wynika z tego, że jeżeli świadczenie usług nie wchodzi w zakres zwolnień przewidzianych przez tę dyrektywę, to podlega ono opodatkowaniu VAT na podstawie art. 2 ust. 1 lit. c) tej dyrektywy.¹⁰

Z orzecznictwa Trybunału wynika, że usługi zarządzania funduszami, jeśli wśród nich są również fundusze, inne niż specjalne fundusze inwestycyjne określone przez państwa członkowskie, nie mogą korzystać ze zwolnienia z VAT, o ile nie jest możliwe wyodrębnienie usług związanych wyłącznie z funduszami korzystającymi ze zwolnienia z VAT¹¹.

Dla prawidłowego stosowania zwolnienia określonego w art. 43 ust. 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy o VAT istotna jest zatem wykładnia sformułowania „w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi”. W ustawie o VAT brak jest bezpośredniego wskazania jakie przepisy (której ustawy) znajdują zastosowanie w tym przypadku, a w konsekwencji usługi na rzecz jakich funduszy korzystają z omawianego zwolnienia z podatku.

Implementując art. 135 ust. 1 lit. g) dyrektywy 2006/112/WE do krajowego porządku prawnego ustawodawca wskazał, że ze zwolnienia z podatku od towarów i usług korzysta zarządzanie:

- funduszami inwestycyjnymi,
 - alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi,
 - zbiorczymi portfelami papierów wartościowych
- w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi.

Pod pojęciem przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi należy rozumieć przepisy u.f.i., a także akty wykonawcze wydane na podstawie przepisów tej ustawy.

Zgodnie z art. 1 u.f.i., ustawa określa zasady tworzenia i działania funduszy inwestycyjnych mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasady prowadzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalności przez fundusze zagraniczne i spółki zarządzające. Zgodnie z art. 38 ust. 1 u.f.i., towarzystwem funduszy inwestycyjnych może być wyłącznie spółka akcyjna z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, która uzyskała zezwolenie Komisji na wykonywanie działalności określonej w art. 45 ust. 1 (zezwoleń na wykonywanie działalności przez towarzystwo). Jak stanowi art. 39 ust. 1 u.f.i., siedziba zarządu towarzystwa powinna znajdować się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast siedzibą i adresem funduszu inwestycyjnego jest siedziba i adres

⁹ Zob. podobnie wyroki w sprawie C-169/04 Abbey National, pkt 56; w sprawie C-363/05 JP Morgan Fleming, pkt 29; w sprawie C-424/11 Wheels, pkt 20.

¹⁰ Zob. wyrok w sprawie Blackrock Investment Management, C-231/19, pkt 21-22.

¹¹ Zob. wyrok w sprawie Blackrock Investment Management, C-231/19, pkt 52.

towarzystwa będącego jego organem (art. 5 u.f.i.). Z kolei zgodnie z art. 2 pkt 9 u.f.i. przez „fundusz zagraniczny” rozumie się fundusz inwestycyjny otwarty lub spółkę inwestycyjną, które uzyskały zezwolenie właściwego organu w państwie członkowskim na prowadzenie działalności zgodnie z prawem wspólnotowym regulującym zasady zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe. Zgodnie natomiast z art. 2 pkt 7 u.f.i., pod pojęciem „państwa członkowskiego” należy rozumieć państwo inne niż Rzeczpospolita Polska, które jest członkiem Unii Europejskiej. U.f.i. wyraźnie rozróżnia zatem pojęcie „funduszu inwestycyjnego” oraz „funduszu zagranicznego”.

Zagraniczne alternatywne fundusze inwestycyjne zostały zdefiniowane w u.f.i. pod pojęciem „unijnego AFI”, zgodnie z którym należy przez to rozumieć alternatywny fundusz inwestycyjny, który został zarejestrowany jako alternatywny fundusz inwestycyjny przez właściwy organ w państwie członkowskim lub uzyskał zezwolenie właściwego organu w państwie członkowskim na prowadzenie działalności jako alternatywny fundusz inwestycyjny, a w przypadku braku wymogu uzyskania zezwolenia lub rejestracji – prowadząc taką działalność, ma siedzibę na terytorium państwa członkowskiego (art. 2 pkt 10b u.f.i.). Natomiast na potrzeby u.f.i. za alternatywny fundusz inwestycyjny uznaje się fundusze inwestycyjne typu „specjalistyczny fundusz inwestycyjny otwarty” oraz „fundusz inwestycyjny zamknięty” (art. 3 ust. 4 pkt 2 u.f.i.) oraz alternatywną spółkę inwestycyjną (art. 8a ust. 1 u.f.i.).

Mając powyższe na uwadze, fundusze zagraniczne oraz unijne AFI nie mieszczą się w zakresie pojęciowym „fundusze inwestycyjne, alternatywne fundusze inwestycyjne (...) w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi”, o którym mowa w art. 43 ust. 1 pkt 12 lit a i b ustawy o VAT.

Uwzględniając powyższe, ze zwolnienia z podatku od towarów i usług na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy o VAT mogą korzystać czynności zarządzania funduszami z siedzibą w Polsce. W konsekwencji, powyższe zwolnienie nie znajdzie zastosowania do funduszy mających siedzibę zagranicą. Stosując powyższe zwolnienie niezbędna jest zatem każdorazowa weryfikacja czy dany fundusz jest wymieniony w art. 43 ust. 1 pkt 12 lit. a) i b) ustawy o VAT i objęty zakresem regulacji przepisów ww. ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi lub przepisów aktów wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy.

Minister Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej: z up. J. Sarnowski